

קול פהיכל

קול פהיכל:
077-2115136

לימוד עניני הפקדש והמצוות הנוהגות בזמן שיהיה קיים במהרה בימינו

דבר המערכת

יש כאלו, ויש כאלו.

יש מי שאמא שלו חולה, ל"ע, והוא בא יבא לבקר סתם ככה. בעיקר בשביל עצמו. ישמיע לה (?) שירים, יספר לה (?) סיפורים, ישוחח אתה על ענייניו. כמובן שאמא תתעלם מהכאב, תעלה על פניה חיוך מדומה, ותתעניין בסיפוריו כפי יכולתה. אמא זו אמא. כמובן, אמא גם לא תשכח לתת איזה תגמול בסוף, משהו שיצדיק את הביקור...

גם לזה ביקור קרא. **לא נזול, חלילה וחס.**

אבל יש מי שמבקר את אמא בשעות הקשות, של הסבל והכאב. הוא בא כדי להשתתף בצערה ולסבול יחד אתה. יש. ויש.

...

כך גם לאמנו - השכינה הקדושה, השוכנת בציון. אפשר לבא לשם, לשריד בית מקדשנו, בכדי להתפלל על כל העניינים, פרנסה, שידוכים, ומה שצריך. גם לבקש על עליה בתורה וביראת שמים. **לא נזול, חלילה. כבר אמרנו.** זהו אכן מקום תפילה. **בלי ספק.**

אבל אפשר להגיע ולהשתתף בצער השכינה הקדושה. כדי להקל, כביכול, על צערה. לשאת בעצמו משהו מן הצער הגדול. [ומה עם כל מה שצריך? אל דאגה. גם את זה מרויחים, כמובן, לא פחות מהראשון, אפילו יותר].

וכפי שמתאר לנו הבה"ח י.ק. נ"י מהצפון.

ביעומו של אחד מהסגרי הקורונה [חורף תשפ"א] הוא מצא את עצמו בירושלים, לצורך 'חיוני' כלשהו. נפשו נכספה וגם כלתה ללכת לכותל המערבי להתפלל, אבל הוא ידע שהמצב לא מאפשר זאת. העיר העתיקה חסומה הרמטית (גם לחיוניים!).

איש טוב יעץ לו לעמוד על גג גבוה בשיפולי מאה שעים, משם רואים היטב את הר הבית. ואכן לאחר כמה דקות הליכה - הינו ניצב בראש הגג, ולמולו הר הבית -

במלאו -

???

!!!

...לא תחשוב - הוא אומר - שזו הפעם הראשונה שהוא מבט על הר ה'. ממש לא. אפילו שלושים יום לא עברו מפעם האחרונה. אבל את המחזה הזה - הוא לא ישכח לעולם.

הר הבית נראה היטב מאותו גג, אבל דמויות אנשים לא נראו ומרחק שכזה. והוא עמד שם לבדו על ראש הגג. לבד. בלי קריאות 'מנחה' ו'יהא שמה רבא', בלי אספני צדקה, בלי יונים על הראש. בלי קשקושי התיירים ומצלמותיהם. בלי כלום.

רק הוא לבדו ניצב שם, ומביט בהר ציון ששמש. 'יומא דעיבא כוליה שמשא'. השמש שלהם נהגות אור כתומים ועצובים לעבר כפת הזהב המתועבת, שחזרו וזהרו על כל האופק. 'שמשא סומקא ברמשא - דחלפא אפיתחא דגיהנים'. אוי גיהנים. ובאותם רגעים ממש - שקעה החמה.

ופתאום 'לפל לו האסמיון' - זהו זה. עוד יום עבר בלי קרבן התמיד. 'באין ארוחת אב'. בלי קטורת.

בלי נרות המערכה. בלי... לראשונה הוא נצב לבדו מול התובנה הפשוטה והכואבת הזאת. הוא מהרהר לעצמו: תמיד אני מגיע לכותל ומתפלל - כאילו יש שם איזה 'כספומט', שהקב"ה רק מחכה שנבוא למשוך ממנו מזומנים... תמיד הרגשנו פה 'היימיש'...

אבל האם חשבתי פעם על מה שמתחולל כאן בראש ההר? האם שמתי לב לכאב הנורא שיש במקום הקדוש הזה? ואז, כאילו בשמחה לאיד - החל ה'מואזין' הארוך ביללותיו -

الله أكبر

الله أكبر

גדלים פלשתיניים מרושעים התנופפו לרוח הערב, ואי-נעימת המואזין מהדהדת בכל האיזור -

الله أكبر

الله أكبر

הוא הרגיש שהוא עומד להתפלץ. **שכינה הקדושה!!!**

המשך בעמ' 4

ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ

הגאון רבי מנחם מנדל לובין שליט"א רב שכונת רמת אהרן ב"ב מתוך שיחות במסגרת 'דברו על לב ירושלים' כולל חזו"א, תשפ"ב

לא מרשה לנו להשאר לבד בבית להתפלל משום... כל יהודי צריך לבוא אליו לעזרה להראות פנים בפנים שלוש רגלים בשנה! ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. הרי כל ילד שגדל בבית הוריו, מרגיש כל ימי חייו חום וקירבה וקשר לביתי. כביכול גם לעם ישראל יש בית של אבא שלהם, שמחכה לראות אותם בבית הזה. ועל זה אנו בוכים 'ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך בבית', כביכול אבא סגר עלינו את הדלת, ולא נותן לנו רשות להכנס לבית, 'מפני הדי שנשתלחה במקדשך'. איך אפשר להמשיך בלי לבכות אחרי שאומרים כאלו דברים, **הקב"ה מחכה לשמוע את המילים האלו מהבנים שלו.**

וממשיכים בתפילה: 'ה"ר מלפניך מלך רחמן שתשוב ותרם עלינו ועל מקדשך', וכאן נשאלת השאלה, כמה תפילות ודמעות כאלו כבר נשפכו, מתוך קירי לבבות של כל עם ישראל, במשך קרוב אלפיים שנה, ומתי כבר נזכה שיתקיימו התפילות. עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו. מתי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה, ואבכה יומם ולילה.

על האדם לשבת עם עצמו ולהתבונן - בלי להתפעל מהסובבים - להרגיש את החסרון בכבוד שמים. אם יש אפשרות ליידח לזה זמן מיוחד, בודאי שזה דבר גדול, ואם אין, עכ"פ כשמיגיעים לברכות שחז"ל תיקנו על בני ירושלים, את צמח דוד, רצה, קצת יותר להתרכז ולהתבונן במילים ולחשוב, 'והשב את העבודה לדביר ביתך'.

ההתבוננות והצער, להוריד דמעה כנחל על החסרון בכבוד שמים, זה עצמו דבר גדול.

...

אפילו אנשים אדישים, כשקורה מקרה מזועזע, רח"ל, כואב להם הדבר, ויש להם התעוררות, ולכה"פ זמנית. מי שיש לו קצת חיות ורגש, לא יכול להמשיך בסדר היום הרגיל. א"כ נתבונן מעט על חורבן ביהמ"ק, הקב"ה נתן לנו משכן, שיהיה אפשרות של שכינה בתחתונים.

הקב"ה שיוצר הכל, ומהווה את הכל, שמחזיק את כל הבריאה בכל רגע, ואם יפסיק השגחתו ח"ו, ברגע אחד כל העולם יתמוטט. בעונותיו קבע דירתו בתחתונים, ונתן לנו בית ששם כביכול ייקרא השראת השכינה. זהו בית תפילה לכל העמים, זהו המקום שממנו צריך להתגלות כבוד שמים לכל הבריאה.

כבוד שמים המלא ניכר בעולם כשביהמ"ק על מכונו. אנו אומרים בתפילה את הפסוק, 'וידעת היום והשבות אל לבבך, כי ה' הוא הא-להים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, אין עוד' - ומיד באה הבקשה - 'ועל כן נקוה לך ה', לראות מהרה בתפארת עוונך', שנראה כבוד שמים. המקום בו מתגלה כבוד שמים הוא ביהמ"ק, וכשמקום זה נחרב מפני מעשינו שגרמו לכך, שאנו סילקנו את השכינה משם, ולכן היא לא יכלה להשאר, וברחה לאט לאט אל מקומה. א"כ בשביל להחזיר את השכינה צריכים להתפלל ולהתחנן ולתקן את המעשים, בית ראשון נחרב מפני ג' עבירות, ובית שני נחרב מפני שנאת חנם.

צריך לחשוב ולנסות לתקן בין אדם לחבירו, ובין אדם למקום. בענין שנאת חנם, מבואר בחז"ל חומר הענין, שהבית חזר לראשונים לאחר שבעים שנה, והבית השני לא חזר, ועדיין השנאת חנם מורקד בינינו. דרך משל, אם שרואה שבניו רבים זה עם זה, הדבר מציק לו, וכך אנו צריכים להרגיש בצער השכינה כשיש שנאת חנם.

ועוד, הרי פשיטא שלא יכול להתגלות כבוד שמים באמת, רק באופן שכל ישראל יחד ששים ושמחים לעשות רצון קונם, אבל כשכל אחד רוצה לעשות רצון קונו לבד, לא יתכן שיהא כבוד שמים בעולם כשיש מחלוקת פניווד.

חז"ל אמרו שבזמן שחזרו לבית שני, אמרו מוטב שלא יהיה יצרא דע"ז, לא הוא ולא שכרו. טענה זו אכן נתקבלה בשמים וניטל יצר של ע"ז. ורצו גם לעשות כן ליצר של גילוי עריות, אך שראו שאין העולם מתקיים, והחליטו והשאירוהו. נמצא שכשהם ראו את הקלקול מכח ג' עבירות, בקשו לא הוא ולא שכרו. וא"כ **אילו היה לנו אפשרות לבטל יצה"ר אחד, היה עלינו לבקש את היצה"ר של שנאת חנם.**

איננו מורגלים לחשוב ששנאת חנם זה שייך ליצה"ר. אבל ממש כמו שהיום עבודה זרה נראית לנו דבר טפשי, שאדם לוקח עץ

בשו"ע (א,ג), כתב ראוי לכל יר"ש שיהא **מציר דוואג** על חורבן ביהמ"ק. באופן כללי יש מעלה גדולה להיות חלק מהציבור. כשיחיים עם הציבור, מתחזקים יותר בתורה ובתפילה ובדברים שצריכים חיזוק. אבל לכל יהודי צריך שגם יהיה ייחודיות משלו, שיהיו לו הרגשים בחסרון כבוד שמים, בצער השכינה ובחורבן ביהמ"ק. דברים אלו אינם באים עם הציבור. תיקון חצות זה דבר שכל אחד עושה לבד, ואין מנין של ציבור יחד לזה. ולזה צריך שיהיה לאדם בעצמו רגשות פנימיים, ולא שייך להגיע לכך אא"כ יושב עם עצמו ומתבונן וחושב על זה.

אם ישב עם עצמו ויתבונן מעט, מה קורה עם הבריאה, מה התכלית של הבריאה, רח"ל רואים שכוחות הרע שולטים בעולם, חילול ה' הגדול שיש, המצב בבריאה שהרשעים כאילו עושים מה שהם רוצים, וכבוד שמים מושפל עד עפר, וכמו שאומרים בסליחות, 'בראותי כל עיר על תילה בנויה, ועיר הא-להים מושפלת עד שאול תחתיה'.

באמת כל יום היה על האדם לשים הדברים על לבו ולעורר על כך, ואנו אומרים בתפילה 'ולירושלים עירך', ובברכהמ"ז 'רחם', אבל הדברים נעשו לשיגרא דלשנא. גם הדברים הכי גרועים, כאשר האדם מתרגל אליהם הוא מאבד הרגשות. וזה לימוד זכות גדול עלינו, שבעונותינו ואורך גלותנו התרגלנו שכך הרצח וממשיכים הלאה.

אבל חייבים לבטל נקודה זו. חלילה לנו מלחשוב שזהו חלק מהסדר הרגיל של השנה, שכמו שיש ר"ה י"כ סוכות, חנוכה, פורים ופסח, כמו"כ יש גם בין המצרים ות"ב, וביה"ז ואילו, וחזור חלילה. אסור להתייחס לזה. אף שזה המציאות השטחית שנראית לעין. העבודה הראשונה היא לכפור בזה ולהכחיש זאת, שזה לא חלילה 'גלגל החזור'.

מסופר שאפלטון שאל את ירמיהו, מדוע אתם בוכים על עצים ואבנים, אדם פיקח שכמותך בוכה על דבר שעבר? וינהו לו ירמיהו שבת שבוכה על הדבר, הפירוש הוא שזה לא עבר, וסופו לחזור. עליו לעורר את רגשי האמונה, ולדעת שאיננו בוכים על שעבר.

הקב"ה משיגה בין החלונות מציץ מבין החרקים, וסופר כל דמעה שהאדם מוריד על גלות השכינה. ה' יושב ומקשיב, ורצה לראות איך כל יהודי קצת רוצה לחזור. הרי הצרה הכי גרועה היא, אם ח"ו יצאו לגלות, ולא חושבים כלל לחזור, ומתנתקים לגמרי. הא"ב-ב' של יהודי הוא להאמין באמונה שלימה שהקב"ה ממתין לנו ומצפה לנו כל רגע מתי נשוב בתשובה שלימה ויגאל אותנו.

אנו מאמינים בני מאמינים. כמו שאבותינו יצאו ממצרים ע"י וינציק אל א"י 'וישמע ה' את קולנו', ותעל שוועתם אל הא-להים! ככל שעם ישראל הרגיש יותר בקושי שעבוד מצרים שמגנבו, זה גרם להם לצעוק יותר לה' ולהתחנן יותר מעומק הלב, וזהו מה שהביא את הגאולה. גם כעת עלינו להאמין שבנכח יתר ונתחנן יותר ונתעורר להתבונן יותר להרגיש את עומק הדברים, זה גופא יהיה סיבת הגאולה.

כתוב בפ' שבימי בין המצרים יש לעשות תיקון חצות גם ביום, ולא רק בלילה. לענין התיקון חצות כל השנה, לצערינו אנו רחוקים, אבל עכ"פ עתה בזמן המאורע, יתר מוטב לנסות ולהתבונן. בפרט על בני תורה שעוסקים בתורה, שייך כזו תביעה, לעצור את מרוץ החיים, ולהתבונן מה קורה כאן, ועד מתי זה יימשך כך.

כשהאדם קצת נכנס לתוך עצמו, ומתחיל לחשוב בכובד ראש, יכול הרי להוריד כנחל דמעה על צער השכינה.

אנו אומרים במוסף של רגלים 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו', צריך להתבונן במה שאומרים. אמנם איננו יכולים להמציא מעצמנו ביטויי רגש לומר שאנו מצדנו מרגישים עצמינו כ"כ קרובים להקב"ה לומר זאת, אבל מה שאומרים כבר... 'אתה בחרתנו, אהבת אותנו, רצית בנו, ורוממתנו מכל השלונות'. נתבונן בכך, שהקב"ה בחר בנו מתוך כל האומות ורומם אותנו, 'וקרבתנו מלכנו לעבודתך', תחנן מציאות כזו, שאדם קרוץ מחומר יעבוד לפני מלכו של עולם. 'ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת', הקב"ה קרא לנו בניו, כמו שנזכר כמה מקומות ש'הוא אבינו', יש לנו את הזכות להקרא בניו למקום, הרי"ז שיא הכתר שאדם קרוץ מחומר יגיע לדרגה כזו גבוהה, שהקב"ה מקרב אותנו כ"כ.

אח"כ ממשכילים: 'ומפני חטאינו גלינו מארצנו, ונתרחקנו מעל אדמתנו, ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות לפניך'. הקב"ה נתן לנו מצוות ראיית פנים בעזרה ג' פעמים בשנה. הקב"ה

הגאון רבי מתתיהו פלדמן שליט"א (מתוך שיעור שנמסר בשלוחה 1/5)

כלים פ"א מ"ח תנו: הן הית מקדש ממנו שאין זבים וזבות נדות ויולדות נכנסים לשם. וכתב הרמב"ם בפיה"מ ו"ו, "ידוע שישראל במדבר היו שלש מעלות, מחנה ישראל והם ארבע המחנות, ומחנה לויא הוא דבר ה' וסביב למשכן יחנו, ומחנה שכניה הוא חצר אהל מועד ומה שבתוכו. ונכמד מעלות אלו לדורות, מפתח ירושלם עד הר הבית מחנה ישראל, ומפתח הר הבית עד פתח העזרה כלומר שער יקינור מחנה לויא, ומפתח העזרה ולפנים מחנה שכניה".

והנה בגמ' פסחים ילפינן מקראי שישנם ג' שילוחים. שילוח ממחנה שכניה, שילוח ממחנה לויא, ושילוח מחוץ לג' מחנות. טמא לנפש משתלח ממחנה שכניה זב וכל שטומאה יוצאת מגופו ממחנה לוייה ומצורע מחוץ לג מחנות

והנה מחנה לוייה שבמשכן היה מקום ששם חנו הלויים, והמקום במקדש שכנגדו הוא הר הבית. אמנם דבר זה צ"ב שהרי לכא'ו אין להר הבית שייכות מיוחדת ללויים. ובפשטות י"ל שאינו אלא לשון מושאל וילפי' ממשכן שהיה לו היקף מלבד היקף של מחנה ישראל וכמו"כ הר הבית הוא ההיקף סביב המקדש שהוא מחנה שכניה. אך אולי יש לומר שבאמת ענינם אחד, כי כשם שהר הבית הוא היקף של הלויים שהם המשרתי המקדש כמו"כ הר הבית הינו מקום של תשמישי המקדש, שהרי משרתי יש בו לשכות ומקומות המיועדים לתשמישי הבית.

והנה, בטעם חומרת טומאתם של אלו שמשתלחים מהר הבית, יותר מאשר טמא מת. מבואר בגמ' (פסחים סז.) משום שטומאה יוצאה עליהם מגופם, משא"כ בטמא מת. אמנם הרמב"ם בפיה"מ כאן מביא מהספרי טעם אחר, וז"ל "ולא רחיק מנא מת וזלת ממחנה שכניה והוא לפנים מחר הבית, לפי שטומאת מת היא יטמא באבן סממא זוב וזבא נדה ויולדת סממאים באבן מסמא", הרי שהרמב"ם נקט טעם אחר מהגמ'.

והנה בגמ' (פסחים שם) מרבינן נמי בעל קרי משתלח חוץ למחנה לויא, וצ"ע למה לא הוזכר במשנה עם שאר הטמאים שהוזכרו. והנה כמו כן יש להעיר גם במעלה של לפנים מן החומה, שבמשנה הוזכר רק שאוכלין עם קדשי קלים ומע"ש, ולא הוזכר גם ביכורים הגם שגם הם נאכלים רק לפנים מן החומה כדאי'תא להדיא במס' בכורים. ויתכן ליישב את שתי השאלות האלו כאחד, שהמשנה מוזכרה רק את אותם המפורשים להדיא בקרא אלו אלו שבאו מדרשא (ובכורים ילפינן מדכתבי' ותרומת ידך' אלו ביכורים, ובעל קרי ממתאי ויכל זב').

ויש שרצו לבאר שההכרח של הרמב"ם להביא את דברי הספרי ולהשמיט טעם הגמ' כי משנתנו ס"ל שבע"ק אינו משתלח ממחנה לויא (מדשייירה במתני'), ולטעם הגמ' שחומרת טומאת זב וחבריו משום שטומאתם יוצאת מגופו, אי"כ חומרא זו שייכא נמי בבע"ק, לכן שיש לשלח גם בע"ק. משא"כ לטעם האמור בספרי, ודחומרת היא משום שטממאים באבן מסמא, אי"כ בע"ק אינו בכלל זה'.

ובאמת הרמב"ם השמיט הלכה זו דבע"ק משתלח ממחנה לויא, ויתכן דס"ל שהספרי פליג על האי דרשא, ופסק כהספרי. ופ"ע.

והנה בגמ' מבואר דמת עצמו מותר להכניסו למחנה לויא, וכן פסק הרמב"ם, וכדכתבי' ויחא משה את עצמות יוסף עמו - נעמי במחיצתו - במתנה לויא. ויש להקשות, דהרי מת עצמו לכאורה הוי טומאה יוצאת מגופו, ובלשלא לטעמא דספרי שמטמא באבן סממא. אתי' שפיר כיון דמת עצמו נמי לא מטמא באבן סממא, אבל לטעם המב' ב"ש ס"ט משום שטומאה יוצאת מגופו וי"ל שיש להענין שילוח דים כטומאה יוצאה שמת שכיב טומאה יוצאה מגופו, וצ"ע.

והנה בתוספתא (כלים א ד), 'רבי שמעון אומר, כשם שאין זבין וזבות נדות ויולדות נכנסין להר הבית כך משכבן ומושבין כיוצא בהן', והיה מקום תלתות דין זה חברי טעמי הנ"ל, שאם טעם השילוח הוא משום טומאה יוצאת מגופו, י"ל שתלוי במחלוקת רש"י ותוס' בחולין (עא:): אם משכב ומושב חשיבי טומאה יוצאת מגופו, כי הנה רש"י כ"י שם שדבר שטומאה יוצאת מגופו מטמא במשא, ודבר שאין טומאה יוצאה מגופו אינו מטמא במשא. [ונקט רש"י דמת הוי טומאה היוצאת מגופו, וע"כ מטמא במשא]. והתוס' פליגי עליה והביאו ראיא ממשכב ומושב ומטמא במשא אף דל"ה טומאה היוצאת מגופו אלא נטמא וע"כ הוב וחבריו. ולכאורה צ"ל בדתע רש"י, דגם משכב כיון שלא בא על ידי מנע, אלא שם משכב ומושב הוא המביא לו טומאה חשיב שפיר טומאה היוצאת מגופו וי"ל לפ"ז שגם לענין שילוח דינם כטומאה יוצאה מגופו לדעת רש"י, אבל כ"ז לטעם הבה"ל. אך להספרי יש לענין שהרי משכב ומושב אינו מטמא רק את הגדוד הנושא או הדורס עליו, ואולי אין לו חומרא של זב.

ואם נניח הדברים הרי שהרמב"ם השמיט בע"ק משום שנקט הטעם כהספרי לא פסק גם את דעת ר"ש הנ"ל'.

אמנם באמת בירושלמי (שקלים) נר' שטעמו של ר"ש אינו כפי שרצינו לבאר. דאייתא שם, ר"ש אומר שמאכל ומשקה של מצורע משתלח חוץ לג' מחנות, והגר"א שם כתב שהוא לשיטתו בתוספתא הנ"ל, ועל כרחך שרש"י ש"ל שכל מה שנמשך מטומאת החמורה המשתלחת גם הוא משתלח, וצ"ע. אבל עכ"פ נר' מזה שדעת ר"ש הוא דעת יחידיא.

אמנם לולי חדוש זה הדירושי יש לענין על פי התוספתא הנ"ל דארמינן דר"ש אומר דמשכב ומושב של זב וחבריו אין נכנסין להר הבית, מה היא דינם של משכב ומושב של מצורע אם משתלחים מחוץ לג' מחנות (אי נימא שיש לו משכב ומושב).

והנה הגר"א שם בירוש' כ'י דאין לו דין שילוח אלא רק שאינו נכנס. ותמוה, שאם לא דין שילוח איזה עוד הלכה יש, ומה מקור הדבת. והנה בגמ' עירובין (קד:): מבואר שכלי חרס אין בו דין שילוח, או מחמת שילוח לו טהרה במקוה או חממת שאינו נעשה אב תומאה. ושני טעמים אלו שייכי א"כ במאכל ומשקה. ואולי אכן י"ל דאיכא הלכה דאסור להכניס כלי חרס וינין דוסף חוץ מדין שילוח, ולזה נתכוין הגר"א. ויש לענין.

ע"כ פ' להירושלמי הנ"ל נר' שכל טומאה המשתייכת לזב הרי היא כ"ב, וטומאה שמשתייכת למצורע הרי היא כ"ג. והרי במאכל ומשקה של מצורע אין חומרא יותר ממאכל ומשקה של זב, אלא שכל הטומאות המתפשטות מהן הרי הן כמותן. ואי"כ כ"ש משכב ומושב של מצורע היא דינו כמצורע, עכ"פ לענין שלא נכנסין כפי שכ' בביאור הגר"א.

אמנם הרמב"ם לא פסק כשיטת ר"ש, לא דבריו בתוספתא ולא בירושלמי וגם השמיט את דין הגמ' פסחים לענין בעל קרי וכנ"ל.

- וכמוכן שכל זה דוחק גדול, כי הגמ' לא הזכירה שמשתנתו פליגא על דין זה.
- מיהו הרי באמת גם להבבלי י"ל שתלוי בפלוגתא דרשי' ותוס' הנ"ל

ואל תתנו דמי לו - המשך

ואבן ומנשקו ומחבקו, ואומר לו תעשה לי כך, ומדמיין שהוא נותן לו, דמיונות של שטות שהיום גם הטפשים לא חושבים כך, ורק ע"י יצה"ר הגיעו לזה. **כמו כן שנאת חנם, זוהי שטות גמורה**, שבאה רק ע"י יצה"ר, ונברגע שהכרה התייה ברורה, והאמונה פשוטה, כל אחד ידע בבירור שאין אדם נוגע לחבריו כמלוא אימה. "היצה"ר של שנאת חנם בא מזה שאדם חושב שהשני גורם לו צער ונזקים, ונובד מחסורן אמונה. אמרינן בגמ' (יומא לז) 'וימא לז' מ"אכא אמרו בשמן יקראון, ובמקומן שייובד, ומשלך יתנו לך, אין אדם נוגע במוכן לחבריו אפי' כמלוא נימא.

אותו יצה"ר טפשי של עבודה זרה, הוא הגורם לשנאת חנם, ועלינו לטבולו, כי הוא גורם לנו שלא יגאל, ועדיין מרקד בינינו. מוטל עלינו עתה, להשתדל להרבות אהבת חנם, במקום שנאת חנם.

עוד יש להתחוק, שהרי כמו שלשה"ר הוא בעירה גדולה מאוד, שגורם לעורר למעלה את המקטרג, וכמו שהביא הח"ח"א, כמו כן 'לשון הטוב' גורם להיפך. בח"ח הביא מתנא דבי אליהו, של לימוד זכות על עם ישראל גורם להרבה זכויות, ואת גבריאל שהוציאו מחוץ לפרגוד, החזירוהו מפני שלימד זכות על עם ישראל.

וכמו שרח"ל אדם עלול בדיבור אחד לומר לשה"ר על הרבה אנשים, כך יכול לעשות להיפך, ללמד זכות על הרבה אנשים. ולדבריו הח"ח הנ"ל מתנבא,ב"א, ש ענין לעשות זאת. אי"כ כשרואה ציבור גדול של בני תורה שלומדים ומתחזקים, אמר, מה יפועמיך בנעלים, שהקב"ה יראה שיש לו בנים שעל

בדין העמדת מלך קודם בנין הבית הג"ר אברהם חנוך שפיגל שליט"א

סנהדרין כ: "תניא רבי יוסי אומר, שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ. להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו על עמלק, ולבנות להם בית הבחירה, ואיני יודע איזה מהן תחילה, כשהוא אומר כי יד על כס י-ה וכו' הוי אומר להעמיד להם מלך תחילה, ועדיין איני יודע אם לבנות להם בית הבחירה תחילה או להכרית זרעו של עמלק תחילה, כשהוא אומר וכו' הוי אומר להכרית זרעו של עמלק תחילה, וכן בדוד הוא אומר ויהי כי ישב המלך דוד בביתו וה' הגיח לו מסביב", וכו'.

ובבית הלוי (ח"ב סימן א' אות ח' בהגה"ה) הקשה, מדוע אין צד לגמ' דבנין הבית קודם להעמדת מלך, ע"ש מה שתירץ.

ואשר יראה בזה, דלענין בית המקדש שבירושלים מפורש בקרא דבעינן שתיהה לו בחירה, כדכתבי' "והיה המקום אשר יבחר ה'", ובחירת ירושלים עיקר ענינה הוא שהיא פוסלת שאר מקומות מלהקים בהם המקדש, כדאייתא במכילתא פ' בא (עה"פ בארץ מצרים): "עד שלא נבחרה ירושלים היתה כל ארץ ישראל כשרה למזבחות, משנבחרה ירושלים יצאת ארץ ישראל וכו', עד שכל נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראויה לשכינה, משנבחר בית עולמים יצאת ירושלים", ע"כ (וכענין זה בילקו"ש פ' בא רמו קפ"ז). וכלפי מכילתא זו עיקר כונת הרמב"ם בפ"א מבה"ב הל"ג שכתב: "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולם לבנות בהן בית לה' וכו', ואין שם בית לדורי דורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דוד זה הוא בית ה' הא-להים וכו' ואומר זאת מנוחת עדי עד", עכ"ל. והיינו הבחירה האמורה, האוסרת לבנות בית במקום אחר, וקובעת דלעולמי עד לא יהיה הבית אלא בירושלים ובהר המוריה בלבד. ובחירה זו היתה בדין דוד, כמבואר בקרא דמייתי הרמב"ם שם, וכן ביאר בחדושי מרן ר"ז הלוי במכתבים (עמוד פא) דדוד בחר המקום וזהו הקרא דמייתי הרמב"ם, יע"ש.

והנה לענין מלכות דוד איתא נמי במכילתא שם כהאי לישנא: "עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל ראוין למלכות, משנבחר דוד יצאו לו ישראל", ויונין בחדושי מרן ר"ז הלוי עה"ת פ' שופטים (עה"ש ד שום תשים עליו מלך) שביאר דזהו יסוד החילוק בין דוד למלכי ישראל, דהם נבחרו, וביסוד הדין של הבחירה נאמר דרק להם המלוכה ולא לאחרים, וזה הוא משום דעצם דין בחירת מלך נאמר בתורה כדכתבי' "אשר יבחר ה'", ע"ש.

מעתה י"ל דבחירת ירושלים בעינן לה ע"י דוד המלך דוקא, דבחירה עולמית הפוסלת שאר מקומות בעינן לה ע"י מלכות עולמית הפוסלת את השאר, ובעצם יסוד הדבר מבואר ג"כ בחדושי מרן ר"ז הלוי עה"ת (עמוד 106 על דומור שיר חכתת הבית לדוד), יעו"ש באריכות בענין דבמה"ק ומלכות בית דוד קשורים זה בזה, וזהו האמור במלכים (א ח,טז) "לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל לבנות בית וכו' ואבחר בדוד להיות על עמי ישראל", והיינו דבחירת דוד היתה הכנה לבנין בית הבחירה, וע"ש עוד בהמשך דהשבויעה שנשבע הקב"ה לדוד שתקיים מלכותו לעד כלולה בידו עם בחירת ירושלים שהיא ג"כ לעד. ולפ"ז הרי י"ל דכל הא דבעינן מינין מלך לבנין בית הבחירה - היינו דוקא מלך ממלכות בית דוד, והיינו מלך הנבחר, ובהו מיירי הגמ' בסנהדרין, דמלך הנבחר - היינו בחירה עליו מוטל בנין בית הבחירה, ומשום בחירת המקום, ולכן הוה פשיטא לגמ' דהעמדת מלך קודמת לבנין בית הבחירה, ומיושבת קושית הבית הלוי.

וזהו נתיישבה גם תמיהת האחרונים מדוע המתינו ישראל עד ימות דוד, ומדוע לא בנה יהושע (אע"פ שהיה לו דין מלך), דלפי האמור לדורות מקום הבחירה בעינן מלך נבחר דוקא, ולכן הוכרחו להתמתן עד ימי דוד. (לפ"ז יתכן דקידוש מקום שאינו תלוי בבחירה, סגי במלך שאינו נבחר, כדמצינו במשה שנחשב מלך לענין זה, ומיניה ילפינן בשבועות טו. דבעינן מלך להוסיף על העיר והעזרות, ע"ש ברש"י ה"ה וכן תעשו, ולכן יכל יהושע לקדש שילה, אם נימא דהיתה לה קדושת מקום, ודו"ק).

והנה בירושלמי מעשר שני פ"ה הל"ב איתא: "זאת אומרת, בית המקדש עתיד להבנות קודם למלכות בית דוד", והיינו דבית האחרון יבנה קודם מיניו מלך מבית דוד. ולדבריהם הביאור בזה, דאע"פ שיש להם גם קדושה ראשונה בטלה, מ"מ הבחירה לא בטלה, וממילא לא יצטרכו מבית דוד, ויכולו לבנות הבית לפני מיניו המלך, (אולם לצורך הקידוש יצטרכו להמתין למלך, והירושלמי איירי בעצם הבנין, ודו"ק).

לאור האמור יתכן שיתעורר מאן דהו לעשות מעשים לבנות בית המקדש כבר כעת, בדומה לנידון הידוע מדוע אין מקריבים קרבן פסח בזמן הזה. אכן שבעת ממו"ר הגרמ"ד הלוי סולוביץקי צע"ל, שאמר בשם אביו מרן הגר"ז זצ"ל, דהרמב"ם פ"ב מנזירות הל"כ כתב: "נזירות נוהגת בפני הבית ושלא בפני הבית, לפיכך יש שנדר בזמנ' הזה, הרי זה נזיר לעולם, שאין לנו בית כדי שיקריב קרבנותיו במלאת ימי נזרו", עכ"ל. וצ"ע מדוע הוי נזיר לעולם, ומה בכך שאין לנו בית, הלא בפ"ו מבה"ב הלט"ו פסק: "מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי". וכיוצא בזה יש להקשות במש"כ פ"ב מנכורות הל"יז: "וכן אין מוכרין אותו (את הבכור) כשהוא תם, שכיון שהוא עומד לקרבן אין לכרו בו זכות כדי למוכרו. ובזמן הזה שאין בית, הואיל הוא עומד אלהו, הרי הוא מותר למוכרו, ואע"פ שהוא תמים", עכ"ל. וקשה, מה בכך שאין בית, הלא מקריבין אע"פ שאין בית, ואיך יש לכהן בזמן הזה זכות למוכרו, ועל פי שני עדים אלו אמר מרן הגר"ז זצ"ל, דמוכח מהם, דאע"פ שמצד הדין אפשר להקריב כל הקרבנות (ולכן השוחט ומקריב קדשים בזה"ז בחוץ חייב כמ"ש בפ"ט ממעה"ק הלט"ו), מ"מ למעשה המציאות התייה, שכל זמן שאין לנו בית בנוי לא נוכל להקריב קרבנות, ולכן יהיה מה שיהיה, למעשה הרי זה נזיר לעולם, ולמעשה הבכור עומד לאכילה בזמנו ולכן יש לכהן זכות למוכרו גם בעודו תמים, עכ"ד.

ולכאורה דבריו הם מקרא מלא בתהלים (נא,כא), דכתבי': "היטיבה ברצונך את ציון, תבנה חומות ירושלים, אז תחפוץ זבחי צדק, אז יעלו על מזבחך פרים", והרי קמן דרק כאשר יעלה רצון לפניו להיטיב עם ציון, ורק כאשר הוא יבנה חומות ירושלים - **אז** יעלו על מזבחך פרים", יהי רצון שנוכח במרהרה לזה.

אף כל הצרות דוחק הפרנסה משתדלים ללמוד. **דבר זה מאוד מגדיל זכות על כלל ישראל**. וכמבואר שם שיש להוציא לימוד זכות **בפני**, ולא גמי במחשבתו. כי אפילו שקיימת בעולם הסברה של הלימוד זכות, כל עוד שלא נאמר זאת בפה ע"י אדם, אינו עושה רושם. וכן מצינו אצל ר"מ, שלא אמרו תורה במתבתא דקריעא מנשיה, כיון שלמד תורה מפיו של אחר, עד שאמר אחד האמוראים שר"מ מצא רימון תוכו אכל קליפתו זרק, מיד אמר הקב"ה שמו. נמצא שאפי' שיש כוז סברא בעולם, מ"מ כל שלא יצאה מהפה בעוה"ז, כאילו אינה קיימת. לימוד זכות על כל אחד מישראל מגדיל את זכויות הכלל, וקו' לימוד זכות על הציבור. אי"כ עלינו לתקן, מלבד מה שלא לדבר לשה"ר, יש גם להתחוק ללמד זכויות ולדבר דברים טובים על ישראל.

• • •

בגמ' ר"ה (לא.) א"ר יהודה בר אידי א"ר יוחנן, עשר מסעות נסעה שכניה, מקראי, ונכגדן גלתה סנהדרין, מגמריא. ופירש"י נסעה שכניה להסתלק מעל ישראל מעט מעט כשחטאו. ואמרי' בגמ' עשר מסעות, מכפורת לכרוב, מכרוב לכרוב, מכרוב למפתן, מפתן לחצר, מחצר למוזבא, ממוזבא לגג, מגג לחומה, מחומה לעיר, מעיר להר הזיתים, מהר הזיתים למדבר, וממדבר עלתה וישבה לה במקומה שנא' אלך ואשובה אל מקומי. ופירש"י וכל סילוקיה הללו, לפי שבקושי היה מסתלק, ומצפה שישבו. עכ"ד. כשהשכינה עזבה את המקדש, אז עזבה בבת אחת, אלא עוד ריחוק ועוד ריחוק.

וכמו"כ אחז"ל ביומא לט: ת"ר ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא היה גורל עולה בימין, וכו', שכבר

←

ואל תתנו דמי לו - המשך

היה ניכר בביה"מ כמה חסרונות, וכן היו דלתות ההיכל נפתחות מאליהן, עד שגער בהן ריב"ז, וגם כאן זהו כפירוש"י הנ"ל, שלפי שבקושי היה מסתלק ומצפה שישבו, לכן התחיל מעט סילוק ארבעים שנה קודם.

נאמר כאן שיש קירבה גדולה בין ישראל להקב"ה, וכמו שכתוב 'בנים אתם לה' א-להיכם', ואמנם זה משל, מ"מ זה מלמדנו שהנמשל דומה, והקב"ה מרחם עלינו כרחם אב על בנים, וכשם שכשהאב רואה שהבן שלו מתרחק ממנו, אינו מתרחק ממנו בב"א, אלא מעט מעט, כמו"כ עשה הקב"ה.

וממילא אפשר להבין מזה ג"כ, שכמו שהאב מצפה שבנו ישוב בכל רגע ורגע, ע"ש הקב"ה מצפה לשובינו. ואמרו שם שכן גלתה גם סנהדרין עשר גלויות. המקום העיקרי של הסנהדרין הוא בשלכת הגויזת בבית המקדש, ומב"ו (כמדו' במהרש"א) שעיקר השראת השכינה במקדש, הוא כשהסנהדרין נמצאים שם.

ומב"ו בגמ' שזה כנגד זה, כמו שהשכינה עיובה בעשרה צעדים, עשר הפסקות של השכינה מכלל ישראל, כמו"כ גם היו צריכים הסנהדרין לגלות כנגדן, שיש להצטער בצער השכינה.

וכמו שכשדאם מרגיש שמחה בלב כשחבירו הקרוב עושה שמחה, או חלילה כשיש לו צער, וכן מדת ההשתתפות בהרגשות הלב של השני, תלויה במדת קירבתו והידידות שלו אליו, ככל שיותר קרוב לבעל השמחה, הוא מרגיש בליבו יותר שמחה, ולאידך גיסא, כשיש רח"ל אבילות, הקרובים יותר חייבים להתאבל.

כך לענין הקשר שלנו עם הקב"ה, אנו קרובים ממדרגה ראשונה כביכול, והקב"ה אומר 'בכל צרתם לו צר', הקב"ה מצטער כביכול עם הצרות של ישראל, ואותה הרגשה של צער צריכה להיות בצורה הדדית, שאנו נשתתף ג"כ בצער השכינה.

מובא שהמגיד אמר לב"י, שאם היינו יכולים לתאר את צער השכינה בגלות, לא היה האדם מסוגל לאכול ולשתות. כי אדם שקורה לו צרה גדולה רח"ל, אין לו שום הרגשת חיות בחיים.

וכן אמרו בגמ' סוף חוקת הבתים, ת"ר כשחורב הבית בשניה רבו פרושים בישראל שלא לאכול בשר ושלא לתת יין, נטפל להם ר' יהושע, אמר להן מפני מה אי אתם אוכלים בשר ואין אתם שותים יין, אמרו לו נאכל בשר שממנו מקריבין ע"ג המזבח ועכשיו בטל, נשתה יין שמנסכין ע"ג המזבח ועכשיו בטל. אמר להם א"כ לחם לא נאכל שכבר בטלו מנחות. ולא התוכחו עמו, אלא נשאו אה"ג, נאכל רק פירות. ושאלם פירות נמי א"א, שכבר בטלו ביכורים. וגם לזה הסכימו מסברא, ורק אמרו אפשר בפירות אחרים, וטען עוד, איך נשתה מים, שכבר בטלו נסכים.

שתקו. אמר להם, בני בואו ואומר לכם, שלא להתאבל כל עיקר א"א, שכבר נגזרה גזירה, ולהתאבל יותר מדאי, ג"כ א"א, שאין גזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב ציבור יכולים לעמוד בה: הנה הם הרגישו שהכל נאבד בחורבן, ולא היה טעם להמשיך לחיות עוד בלי השראת השכינה.

ומבואר שבעצם שורת הדין היה, שצריך להתאבל הרבה, והטעם מפני שכשיש חסרון שכינה בעולם, על האדם להרגיש שכבר אין כלום, וא"א להמשיך בצורת החיים הרגילה. [אלא שא"א לגזור זאת על הציבור, כיון שזה גזירה שאין הציבור יכולים לעמוד בה]. אבל ע"פ מה שחז"ל קבעו והגדירו, זה חייבים לעשות, ומסיימת הגמ' אלא כך אמרו חכמים, סד אדם את ביתו בסיד, ומשיר בו דבר מועט, וכמה א"ר יוסף אמה על אמה, א"ר חסדא וכנגד הפתח.

המעלה בשיר זה, שכשבונה את ביתו [או אפי' חדר] מחדש, עלול להרגיש שהגיע אל מקום מושלם ואין שום דאגות, לזה אמרו לו שישיר אמה לא מסויידת, להזכירו שכיון שאין בית המקדש - אין יתכן לאדם לגור בדירה שלמה. אמנם זה סימן קטן, אבל נותן תזכורת לאדם להעיר על מצבו, שיתבונן היכן אנו נמצאים.

בהפטרה של ז' דנחמתיא (לפר' עקב), 'ותאמר ציון עזובי ה' וה' שכתב, והקב"ה משיב, התשכח אשה עולה, מרחם פרי בטנה, גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך'. גם אם יתכן כזו מציאות שאשה תשכח בנה, אעפ"כ ה' לא ישכחנו.

הן על כפיים חקותיך, חומותיך נגדי תמיד'. עם ישראל נמצאים כל הזמן בהשגחה תמידית, וכל דבר קטן בבריאה, הוא בהשגחה פרטית. בגמ' בב"ב יד א' שאיב שאל שמא נתחלף להקב"ה בין איוב לאיוב, ויען ה' את איוב מן הסערה, הקב"ה משיב שיש השגחה מדוקדקת, ולא קורה שטיפה נוגעת בחברתה, ולא מתחלף בין שערה לשערה, שאם שנים יינקו מגומא אחת האדם יתעורר, והקב"ה משגיח גם על זה, וכמוכן לא יתכן כלל שיתחלף בין איוב לאיוב.

יש השגחה מדודה ומדוקדקת אפי' לפרטי פרטים הקטנים. וגם כאן, לא יתכן שה' שכה את ציון, הן על כפיים חקותיך חומותיך נגדי תמיד, ה' משיג עלינו תמיד, ומצפה כל רגע ורגע שנגיע למצב שיוכל כבר לגאול אותנו.

עוד איתא בנביא, 'כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה וכו', הן בעוונותיכם נמכרתם ובפשעיכם שולחת אמכם, מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה, הקצור קצה ידי מפרות, ואם אין בן יתם להציל, הן בגערתי אחריים ים, אישים נהרות מדבר, תבאש גזתם מאין מים, ותמות בצמא'.

ה' אומר מדוע באתי ואין איש, הקב"ה מחכה אל אותם יחידים שיעבדו את ה' בליבם ובמעשיהם. כביכול הקב"ה מחכה הרבה יותר מאיתנו, לרגע שיוכל לגאול אותנו, ומה שמעכב זה עוונותינו.

עיר של זהב

(שבת נז).

1 יום תשעה באב

בחמשה דברים נכאב

אבותינו נגזרו מארץ זבת חלב

בית קדשנו ותפארתנו פעמים בו חרב

ביתר נלכדה ונהרג בה הרג רב

ואת ירושלים חרשו חורשים כעל גב

ואנו 2 כיתומים היינו ואין אב

3 אויבנו תעבוננו כנדה וכזב

4 לאמר: א-להים כאילו אותנו עזב

אכן 5 הובשנו כבשת גנב

אבל ימהר א-להינו 6 יוציאנו למרחב

7 תנוח יד ה' בהר, לדוש תחתיו את מואב

8 ימחה פשעינו כענן וכעב

9 תחת הנחושת יביא זהב

לחמו לפניו יקרב

10 מנחת יהודה לפניו תערב

ונהללו במקדשו 11 במינים ועגב

1. משנה סוף תענית
2. איכה ה
3. שם א
4. עשה"כ תהלים עא
5. ירמיה ב
6. עשה"כ תהלים יח
7. ישעיה כה
8. ישעיה מד
9. שם ס
10. מלאכי ג
11. תהלים קג

ובהפטרה (לפר' שופטים) 'אנכי אנכי הוא מנחמכם, מי את ותיראי מאנוש ימות, ומבן אדם חציר ינתן, ותשכח ה' עושיך, נוטה שמים ויוסד ארץ, ותפחד תמיד כל היום מפני חמת המציק כאשר כונן להשחית, ואיה חמת המציק'.

האדם חי לפי מה שנראה לעיניו, וכשאנשים באים להצר לו, הוא מפתח מהם. ועל זה הנביא תובע, שאנו מפתחים מאנשים, ושוכחים מה'.

הנביא ממשיך לתאר אפסיות האדם, 'מיהר צועה להפתח, ולא ימות לשחת, ולא יחסר לחמו'. אם יהיה רגע אחד שהאדם לא יוכל להוציא את נקביו, מיד הוא ימות. וכן הוא תלוי בלחמו. ומאידך - ואנכי ה' א-להיך, רוגע הים ויהמו גליו, ה' צב-אות שמו. מצוות אלו, אמונה וביטחון, הם חובת הלבבות, ואמנם אנו מתאמצים לקיים המצוות כמה שניתן לעשות, [או כמה שמשתדלים לעשות]. אבל צריך לדעת שהמצוות של חובות הלבבות הם הרבה יותר מחייבות, ודבר זה מתבטא בכל ההנהגות של האדם, בכל משך היום, אם הוא חי עם אמונה בהשגחה מליאה, הפעולות שלו יהיו ביחס לזה, ואם חלילה אינו חי כך, הוא יתנהג באופן"א.

ובהפטרה לפר' נצבים, 'על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים, כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו, המזכירים את ה' אל דמי לכם. ואל תתנו דמי לו עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ'.

כפי שאמרנו, על האדם לעצור ממרוץ שטף החיים, ולא יחשוב כל הזמן על המשך התכניות, היכן יהיה בבין הזמנים וכדו', ק"ו שלא יחכה רק שכבר יעברו ימים אלו. חז"ל אמרו למעט במשא ומתן, כדי שניעצור ונתרכז בחומרי הימים, ומה שאירע לנו בימים אלו. גם אם כל השנה שוכחים, אבל לפחות בימים האלו צריך להתעורר בענין ההתבוננות על ירושלים, ואל תתנו דמי לו.

יש לדעת שרחמי שמים הם בלא גבול, ה' אומר בנים אתם לה' א-להיכם, ואחז"ל כרחם אב על בנים, נמשל אהבת ה' אליו כרחמי האב על בנו. מבואר בגמ' שהבא במחלתת נידון ע"ש סופו, שבא על עסקי נפשות, אא"כ זרחה עליו השמש, וזה כשהאב בא אצל בנו, שברור שלעולם אב לא יהרוג את בנו, הליפך רח"ל עלול להיות, שכן ירצה להרוג אביו, אבל אין אב שירצה להרוג בנו. דוד המלך, שאבשלום בנו דרף אחריו וביקש להרגו, אפ"כ נשאו רחמי דוד עליו, ומבואר בחז"ל שהוא הוציאו מגיהנם, שהזכיר שבע פעמים בני.

ק"ו שה' מרחם עלינו כאב על בנים, א"כ על אף כל מה שישאר עשו, בכוחם לעורר עליהם רחמי ה', כרחם אב על בנים.

כמה שנספיק לקרב את הגאולה, אפי' חודש קודם או יום אחד קודם, זה יהיה ריבוי עצום של כבוד שמים.

ואין צריך לייאש עצמו ולחשוב מה יהיה אם אני אחזור בתשובה, הרי עדיין יש אחרים... אחז"ל 'ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב - אפי' בזכות יחיד שעשה תשובה מוחלין לכולם'. וכמו שהזכרנו שבגאולת מצרים התורה כותבת שסיבת הגאולה היה ע"י התפילה, כך גם עתה. אף אחד אינו יודע כמה זכויות יכול להיות מזה שאפי' יחיד מבקש ומתחנן, וכ"ש ציבור שמתחננים שיכול לעורר רחמי שמים.

אמנם ברור שאנו כבר נמצאים בשלבים האחרונים, אבל כל חודש וכל שבוע או יום שהגאולה תוקדם - הרי זה מניעת חילול ה' עצום. בפרט ימים אלו, אסור להעבירם במחשבות טורדניות שממכחיש את העיקר, אלא יש להקדיש זמן להתבוננות שלימה על כבוד שמים, ובס"ד נזכה לגאולה השלימה בקרוב.

הקב"ה מצפה לנו שנתעורר ונעשה זאת, ובפרט בימים האלו, צריך כמה שיותר שכ"א יתפלל במקומות שחז"ל קבעו להתפלל על הגאולה, וגם בתפילות פרטיות, להשתדל לעורר רחמי שמים, ולתקן את מעשיו, שהקב"ה יאמר לגלותינו די, ונזכה עוד השנה הזאת לביאת גואל צדק בב"א.

מכתב מאת הרהמח"ס בענין נטיעת עץ במקדש

לכבוד מערכת קול מהיכל

הנני להודיעכם את אשר השיבוני גדולי הדור בענין השיחים הצומחים על אבני כותל המערבי בשנת תשע"א שטחתי בפני חכמי הדור את השאלה: היות ולדעת הרבה ראשונים יש איסור נטיעת אילנות גם בהר הבית [ולא רק בעזרה]. א"כ לכאורה עלינו להשתדל שיעקרו את השיחים הגדלים על אבני הכותל. (כי יש פוסקים הסבורים שגם בדיעבד אסור להשאיר אילנות בהר הבית).

וזה אשר השיבו:

מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל נשאל "יש שיחים שגדלים על אבני הכותל, האם לשיטות הראשונים שגם בהר הבית אסור לטעת אילן, צריך להוריד אותם". שאל מרן "האם יש שם עצים", ולמעשה הול"ל את השיב למעשה (כדרכו לא לענות בשאלות לא מעשיות).

מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל נשאל במכתב האם יש איסור 'לא תטע' בשיחים הצומחים על אבני הכותל המערבי, וענה "רק כשיצא מהקרקע", ומקור דבריו הוא בתפא"י (בועז מדות א' אות ה') וז"ל "ואפשר עוד דכל שאין העץ מחובר בקרקע ממש רק בחומה או בעמוד המחובר לקרקע שר".

מרן הגר"ח קרליץ זצוק"ל נשאל "יש על אבני הכותל המערבי שיחים, האם צריך לעקורם לשיטות שגם בדיעבד אסור לקיים עץ בהר הבית", וענה שגם לשיטות הנ"ל האיסור רק אם אדם שתל את העץ, אבל אם העץ נתהווה מאלין אין בזה איסור, ואין צריך לעוקרו. ונשאל "האם כשנטע נכרי צריך לעקרו", וענה שאכן צריך לעקור, ונהיה מאליו עדיף מניטע בידי גוי.

הגאון רבי אביגדור הלוי נבנצל שליט"א נשאל "האם יש איסור 'לא תטע' בשיחים הצומחים על הכותל" וענה בתחילה "אף אחד לא נטע אותם הם נהיו לבד". ונשאל האם באמת אין צריך לעקורם כבזה אופן, והשיב שלכאורה בכלל אין אלו עצים, ומכמה טעמים אין כדאי לעוקרם.

אלו הם דברי החכמים שבידי, ואנו תפלה שנוכה בקרוב ממש לכונן את בית חיינו כראוי על מכונו ובתפארתו.

בברכה, ירמיהאל ישראל יצחק הלפרין

חשך משחור תארם

הג"ר שמואל אהרן ברנשטיין שליט"א

והרגילו בפי הבריות, התגלה הקב"ה כ-א-להי השמים וא-להי הארץ. זה תפקידו של אדם - השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, שהם יתקווה להיות כמו השמים.

הגמרא בברכות [ה:]: מספרת שכאשר נכנס ר' יוחנן לבקר את ר' אלעזר שחלה, ראה שביתו אפל, גלייה לדרעיה ונפל הנורא. ראה ר"ח ש"א בוכה, א"ל אמאי קא בכית, נתברר לו שאין לבכות לא משום שלא הספיק ללמוד יותר, ולא משום דוחק המזונות, וגם לא משום ששיכל את בניו. אמר לו ר"א להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא. אמר ליה על דא ודאי קא בכית, ובכו תרווייהו.

יפיו של ר"ח שהאיר את הבית הוא זה שעורר את בכיו של ר"א בחליו, על זה כבר לא היה לר"ח במה לנחמו. מה ערך לר"א של ר"ח, שכן בכך עליו עמודי עולם - על יופיה של ירושלים היה הבכי, שכן כך אומרת הגמ' בב"מ [פד]. אמר רבי יוחנן אנא אשתירי משפירי ירושלים.

ויפוזו זרועי דיו של ר' יוחנן, וכאשר גילה את זרועו האיר חדרו האפולוי של ר' אלעזר. יפיו של ר' יוחנן מתואר בגמ' שם: האי מאן דבעי מחזי שופריה דרבי יוחנן, נייתי כסא דכספא מבי סלקי, ונמלייה פריצידיא דרומנא סומקא, ונהדר ליה כלילא דוורדא סומקא לפומיה ונותביה בין שמשא לטולא, הואא זחרורי - מעין שופריה דרבי יוחנן.

שחורה אני ונאווה! אומרת כנס"י בגלותה, שחורה במראה ויפה בתוארי. מפרש הגר"א שיופי התואר הוא תואר האיברים, ויפיה המראה שהוא זך צח ואדום. יפיו של ר' יוחנן שנשתייר מיופיה של ציון, האיר בגווני אדום וצח, זוהר סמוק מלא חיות והארה. יפיה המראה הינו כאשר הפנימיות מאירה מבעד לחיצוניות, כשהכל מתואר ומחובר יחדיו - מציון מכלל יופי. כך, למשל, מתוארת הארת הנשמה היתירה המאירה בשבת - ויברך א-להים את היום השביעי, במה ברכו - במאור פניו של אדם? הנשמה היתירה מתבטאת בהארת הפנים.

מתחילה לגלג עקבו של אדם הראשון מכהה לגלג חמה, ולאחר שחטא הועה זהו. כשבר אברהם ויזכר את גופו, רומם את חמריותו עד שהארץ כולה מאירה מכבודו של מקום. אכן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, ובשעה שנפטר - תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה! אברהם אבינו זכה שגופו יהיה כלי ראוי לאור הנשמה, בהשראת הנשמה גם גופו האיר.

אברהם אבינו ששיכן את השכינה בארץ, הוא זה שהעמיד את היחס המרומם הזה לכל ענייני הארץ, הוא זה שידע להעמיד אותה כראוי להיות כמו נעל להלביש את שכניתו של מקום, ולהאיר את הארץ כולה מכבודו. אפשר שבהירותו מלקחת עד שרוך נעל ממלך סודם, ביטא את אותו היעוד של הארץ, שבעקבותיו של מלך סודם מתאזמה לזה. כך זכינו למעלתו המשתקפת בעלייתו לרגל, ששים ושמיים, נהנים באכילת קדשים בשמחה של מצוה, בלא שנצטרך להתפשטות הגשמיות, אלא גוף ונשמה יחדיו ששים ושמיים. זהו השבח והקילוס שבחר הקב"ה לשבח אותנו, על כך שגם הגשמיות שלנו בזהקת ומאירה. אשרי עין ראתה. אשרי עין תראה.

כי מעת שחרב הבית יצאה רוחנו עטרת ראשנו, ונשארו רק אנחנו אהרן גוף שלה בלא נפש. עדה שרנקהו העצמות ולא נאשר אלא תרודו רקב מאיתנו, ועשה עפר - חחה לעפר נפשנו. ואנחנו מקוים עתה לתחיית המתים, ויערה רוח ממרום עלינו. כך מפרש הגר"א בדרך הרמז את מגילת איכה - קינת הגוף על המתים שהיו לו בעוד הנשמה בו. זהו חסרונה של ירושלים שהתבטא בשחורותיה של נעליים - שחורות כפחם שאינו מצהיב, ללא ברוך ללא הארה. מייפיה של ירושלים נשתייר בר' יוחנן, עור גופו הבהיק וזרח מאור הנשמה. ואילו אנו - לימד אליעזר זעירא - חשך משחור תארנו, הועם זוהר הזהב, ניטל כבודו וחייתו ואינו מאיר עוד את הגוף [שהוא כנעל לנשמה]. והגם כי נאים אנו בתוארנו, שחורים אנו במראה.

מקום אחד נשארו לפליטה, בו עדיין מקרינה הפנימיות בחיצוניותנו. וכך מעיד עלינו הקב"ה 'הנך יפה רעית הנך יפה, עיניך יונים'. יופיך כפול, יפת תואר וגם יפת מראה, כי הלא עיניך יונים - כל אחת עיניה על בת זוגה! **העיניים המצפות לישועה,** הצער והאבלות על החורבן הם השתקפות הפנימיות המאירה בחיצוניות.

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה ולציון יאמר איש ואיש יולד בה - הנוגל בה והמצפה לראות את יאמר ה' לשכון כבוד בארצנו, כי עין בעין נראה בשוב ה' ציון, במהרה בימינו.

6. עפ"י רש"י חיי שרה כ"ד, ה.
7. תרגום: מי שרצה לראות יפיו של ר"ח, יביא כוס כסף היוצא מבית האומן, וימלאהו רגרי רימון סמוק, ויסובב את פי הכוס בור שושנים אדומות ויניחה בין השמש ללצל. אותו הזוהר הוא מעין יפיו של ר"ח.
8. שיה"ש א, ד.
9. ב"ר י"א, ב.
10. ב"ב טו, ב.
11. מלשון הליקוט שבסוף פירוש הגר"א לספד"צ.
12. עפ"י הגר"א שיה"ש ד, א.

גמ' [ב"ק נט]: אליעזר זעירא היה סיימ מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנדרעדא, ושכחוהו דבי ריש גלותא ואל"מ מאי שנא הני מסאני, אל"מ דקא מאבילנא אירושלים: אליעזר זעירא הוסיף אבילות על ירושלים, ומפני חיבתה שינה מהלבוש המקובל, ונעל מנעלים שחורים. במאירי מבואר שהשינוי הוא בזה שהם שחורות כפחם ואינו מצהיב כלל, והינו גרוע וראוי לאבלות [מש"א"כ סתם מנעל שחור שהוא מתוקן יפה ומצהיל, ובוה מיישב מה שהקשו בתוס' דמשמע בביצה שישאל היו הולכים דווקא במנעל שחור].

ובביאורי הגר"א מובא דהאבלות המתבטאת במסאני היא אבלות ביחוד על שבתנו עולי רגלים, שבהם כנסת ישראל נשתחבה בשיר השירים 'מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב'. וכיון שבתל היפוי של 'פעמך בנעלים', הרי שהמנעלים משחירים ואינם מאירים.

העליה לרגל שייכת למנעלים כדבר עיקרי, עד שאמרו במדרש [שמו"ר מא, ב] שכל כולו של שבח זה עצמו ששייב אותנו הקב"ה 'מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב', הגיע אלינו בזכות זהירותו של אברהם אבינו שלא לקחת מהשלל של מלך סודם 'מחוט ועד שרוך נעל', וזהו שנרמזו בסיפא דקרא - 'מה יפו פעמך בנעלים בת נדיב', בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב, וכמבואר בגמ' סוכה [מט]:

לשון הדין דלה מלתא רב כל הרוממות והיפוי של ישראל המתנבאים בעליה לרגל, ואילו היפוי שהקב"ה מוצא בצעדיה של כנסת ישראל באותה שעה - דווקא את היותה פוסעת בנעליים! אתמהה.

נתאר לעצמנו את עולי הרגלים העולים בהמוניהם לירושלים לכיון ביהמ"ק, מלאת אדם כצאן קדשים כצאן ירושלים במועדיה. גם היום נפשנו הומיה לזכר המעבר בסך, מדדים בתוך ההמון החוגג עד בית א-להים בקול רינה ותודה. התיאורים האלו, הנמצאים בלשונות המקרא, איך מתבטאים דווקא בשבח הזה של פעמך בנעלים?

אשה שבעלה מת בלא בנים זקוקה ליבום על ידי אחי המת, או לחליצה - וינגסה יבמתו... וחלצה נעלו... ונקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל. גם על מצוה זו אמרו חז"ל [נחנחומא לך לך ג] שהיא בזכות סירובו של אברהם לקבל ממלך סודם מחוט ועד שרוך נעל.

והנה לאחר חליצת הנעל מעל רגל אחי בעלה, נקראת היבמה בפי חכמים 'חלוצה', לא קראוה חולצת אלא חלוצה, כאילו היא זאת שנחלצה! הגם שהנעל היא החלוצה מרגלו של היבם. איתא בתיקוני זוהר [תיקון י"ב, דף כז ע"א]:

אל תקרב לנעל ונעל גופא אחרא דאתלבש כד אתקריב. ואית דליה דאיהו נעל לגבי גופא אחרא דאתלבש כד אתקריב. ואית מאן דיימא דאיהו אתתיה, וכלא קשוט, דא ודא. וכן אחזי ליה דבי מקדשא דאיהו בניינא דבר נש דעתיד להתחבא.

במעמד הסנה, נצטוו משה 'של נעליך מעל רגליך, חז"ל רואים בהוראה זו רמז להתפשטות הגשמיות הכהנה לנבואה, כי הגוף הוא כנעל לנשמה. הנשמה נעלית ועליונה הרבה מהגוף, ורק בעקביה של הנשמה הינה שורה וחלה בגוף, נמצא הגוף כדוגמת הנעל לעקב. עוד נרמזו בחז"ל השתל הנעליים, שיפוש משה מהאשה שהיה מוכן למדרגתו. הנשמה היא כבודו של האדם ומעלתו, והאיש הוא כבודו של האשה, כשם שהגוף כנעל לנשמה כך האשה מכונה נעל לאישה.

ביהמ"ק - מקום השראת שכנית כבודו, הוא בית חיינו. הכבוד העליון השורה במקדש דומה לנשמה המחיה את הגוף, וכמוהו רום הכבוד מגיע עד לשמי שמים העליונים, השראת השכינה בביהמ"ק כעל הארץ העקבים. הארץ הדום רגליו של הקב"ה, וביהמ"ק הריהו כנעל כביכול לשכינה. חורבן בית המקדש גם הוא נרמז לו למשה, כאשר הצטוו להשיל את נעליי - סילוק הכבוד והיציאת רוח החיים.

כך מתבאר מאמר החכמים: כי חנוך שהתהלך את הא-להים תופר מעלם היה ועל כל תפירה היה מייחד יחודים לתיקון השכינה שכתוב בה 'מה יפו פעמך בנעלים'. חנוך קידש וטוהר את גופו עד שנהפך ללפיד אש. חנוך תפר מנעלים ויחד יחודים עד כי יחדיו היו לו הגוף והנפש, וגויות כתרשיש וכמלאך עליון.

אמר רבי אמי נתאוה הקדוש ברוך הוא כשם שיש לו דירה למעלה שיהא לו כך דירה למטה, על מנת כן יצאו ממצרים שתשרה שכינה בניהם. מתחילה עיקר שכינה בתחתונים היתה, כיון שחטא אדם הראשון נסתלקה שכינה עמד אברהם והורידה. עד שבת אברהם אבינו נקרא הקב"ה 'א-להי השמים', ובעקבות אברהם אבינו שקראו להקב"ה 'אדון'

1. תפי"ר רמח"ל בפר' כי תצא, אוצרות רמח"ל עמ"ק.
2. תרגום: אל תקרב לנעל, אל נעליך - כאן רמז [א] שיתפשט מגופו שהוא נעל ביחס לגוף האחר כשהתקרב. [ב] ויש מי שיאמר [הנעל] הוא האשה, והכל אמת, זה זה. [ג] וכן הראוהו שבת המקדש שהוא בניין [שנבנה ע"י] אדם, שעתיד להיחרב.
3. הובא בעשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו מאמר אם כל ח"י ח"ג פכ"ב.
4. תיקוני זוהר תיקון ג.
5. נחנחומא בחוקות ג.

דבר המערכת - המשך

אמא!!!

אלו השכנים שלך???

זו המוזיקה! שאת שומעת - במקום לשמוע את שירת הלויים???

את ה'נוף' הזה את רואה כבר קרוב לאלפים שנה!?

איך את מסוגלת!?

איך אנחנו מסוגלים!?

מעולם הוא לא חוה את צער השכינה בצורה מטלטלת כל כך כמו עכשיו.

גשם קול התחיל לטפס משמים, אבל לא רק, גם המעינים.

בלי מטריה, הוא המשיך לעמוד שם כמושף, מביט במחזה הנורא. הוא נזכר בקינה אותה קונן רבינו הרמב"ן עת הגיע לירושלים, כשראה את החורבן לנגד עיניו:

אהה אמי, הכרע הכרעתיני!

ואת היית בעוכרי ושופכי דמי.

מדעתי מעלותיך ורוממותך

וראיתי הריסותיך ושוממותך ---

נורא עוד יותר היה לו לחשוב על כך שהאירוע הזה לא מתחולל כאן לראשונה...

האם אנחנו שמים לב לזה בחיי היום-יום?

אי שם למטה, כבר נאספים ותיקי ירושלים לתפילת ערבית בזמנה, ומיודענו ממרה הצטרף עמהם טרם ישוב צפונה.

לפני שירד את חמשת הקומות, הוא נתן מבט נוסף, מתגעגע, ומרהרר בסיום קינתו הנזכרת של הרמב"ן:

אבינו אב הרחמן

לא יתום ישאלה ולא אלמן

כי רחמך עליהם במקומו

בכל עת וזמן

ובית עבדך זה (משה בן נחמן)

הבא לראות עירך ומקדשך חברבנך

ובקרעו בגדו ומעילו בוכה ומתאבל, אליך ישתחוה ואלך יתחנו,

שיזכה ויראה דבירך והיכלך, אליך ואילמך בבנינו

עינינו תראינה ירושלים נוה שאנן

וערי יהודה בתקונן

בשוב ישראל לגויהם, כהנים לעבודתן ולוים לדוכנן ---

במהרה בימינו אמן.

דברו על לב ירושלים

ובימי זין המילרים יתאבל ויבכה אחר חלוצת

היום כמו חלי שְׁעָה (מ"ב ס"ס תקנ"א)

אם חלילה לא נזכה לבנין ביהמ"ק בימים אלו,

יתקיימו אי"ה כמדי שנה בימי בין המצרים

כנסי 'דברו על לב ירושלים'

לעורר את הכמיהה וההשתוקקות לבנין

ביהמ"ק במהרה בימינו

בירושלים: בישיבת מיר בעז"נ של 'בית שלום' -

מידי יום בשעה 2:05 בצהריים (למשך כ-25 דקות)

- דברים ישאו רבני הישיה"ק שליט"א. הקלטות יעלו

אי"ה לקו 'קול מהיכל' שלוחה 3/2/1. **בני"ב:** בעז"נ

של כולל חזו"א - מידי יום לאחר תפילת מנחה

(משוער 1:50) (למשך כ-20 דק') - דברים ישאו

הרבנים הגאונים שליט"א. הקלטות יעלו אי"ה לקו

'קול מהיכל' שלוחה 3/2/2 וכן לקו השיעורים של

כולל חזו"א 0733718519 שלוחה 3/8. **בקריית ספר:**

יש להתעדכן בטל' 0534166348. **באחיסרן (גני**

אילון) - יש להתעדכן בטל' 052-7157842.

ויה"ו שנוכה במהרה לבנין בהמ"ק ולנחמות

הנביאים הקדושים

מְשָׁא גֵיָא חֲזִינּוּ

מה-לָךְ אִפּוּא כִּי-עָלִיתָ כָּלְךְ לַגּוֹת

(ישעי' כב)

אם חלילה לא נזכה לבנין בהמ"ק בימים אלו,

נתכנס אי"ה לביל ששי עש"ק דברים - חזון

על אחד הגגות, מול מקום מקדשנו, לקונן

ולהספיד על חורבן בית אלקינו, יחד עם ת"ח

מקוננים מופלגים.

פרטים ימסרו בשלוחה 6